

Veronika Honkasalo vas

Kirjallinen kysymys saamelaisten totuus- ja sovintokomission loppuraportin toimeenpanosta

Eduskunnan puhemiehelle

Saamelaisten totuus- ja sovintokomissio luovuttaa loppuraporttinsa asettajatahoilleen 4. joulukuuta 2025. Komission työn tavoitteena on ollut tuoda näkyväksi saamelaiseen alkuperäiskansaan kohdistuneita ihmisoikeusloukkauksia ja syrjintää, sekä niiden aiheuttamia seurauksia saamelaisten oikeuksille, kulttuurille ja yhteisöille.

Komissio on asetettu valtion, Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen yhteistyönä, ja sen työllä on merkittävä symbolinen ja käytännöllinen arvo Suomen ja saamelaisten välisen luottamuksen ja sovinnon rakentamisessa.

Komissio on kuullut lähes 400 saamelaista heidän itsensä sekä lähiomaistensa kokemasta syrjinnästä, epäasiallisesta kohtelusta ja valtion tai viranomaisten toimien vaikutuksista heidän elämänsä. Tavoitteena on ollut arvioida mennyttä ja nykyistä syrjintää, valtion sulauttamispolitiikkaa sekä saamelaisille aiheutuneita oikeuksien loukkauksia. Tarkoituksena on, että Suomen valtio ottaa vastuuta ja edistää oikeuksien toteutumista ja todellista muutosta yhteistyössä saamelaisten omien edustuselinten kanssa. Totuus- ja sovintokomission loppuraportti sisältää myös konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joiden toimeenpanon edistämisestä ja seurannasta ei olla päätetty jatkoaskeleita.

Komission työlle asetetut odotukset ovat siten perustellusti korkeat. On tärkeää varmistaa, että hallitus osoittaa selkeän vastuutahon ja resurssit esitettyjen toimenpiteiden valmisteluun ja toimeenpanoon. Lisäksi on oleellista, että toimeenpanon edistäminen ja seuranta tehdään avoimien demokraattisten prosessien mukaisesti, joihin osallistetaan sekä saamelaisten itsehallinto että eduskunta.

Suomi voi ottaa oppia Norjan totuus- ja sovintokomission työstä ja sen jalkauttamisesta. Norjassa komissio ehdotti laaja-alaisia toimia tiedon lisäämiseksi, kuten norjalaistamispolitiikan sisällyttämistä koulujen ja korkeakoulujen opetussisältöihin, kansallista satsausta kieli- ja kulttuuri-osaamiseen sekä pohjoismaisen yhteistyön lisäämistä. Norjan suurkäräjillä on ollut merkittävä rooli jatkotoimenpiteiden valmistelussa ja päätöksenteossa, minkä lisäksi saamelaisvaltiosihteerillä on ollut vakiintunut rooli jo pitkään Norjan valtioneuvostossa. Myös Suomi voisi hyödyntää näitä hyviä käytäntöjä ja varmistaa, että totuus- ja sovintokomission raportin pohjalta syntyy pysyviä rakenteita, jotka vahvistavat saamelaisten oikeuksia.

Kirjallinen kysymys KK 400/2025 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus seurata ja varmistaa saamelaisten totuus- ja sovintokomission loppuraportissa esitettyjen toimenpiteiden edistämisen valtioneuvoston tasolla, ja

miten hallitus aikoo varmistaa eduskunnan roolin ja saamelaisten itsehallinnon osallisuuden loppuraportin toimenpide-ehdotusten toimeenpanossa?

Helsingissä 19.11.2025

Veronika Honkasalo vas